Afetlerle Mücadelede İyi Uygulama Örnekleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Afet**, doğa ya da insan kaynaklı olup toplumun normal yaşamını durduran veya kesintiye uğratan; fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara yol açan olaydır. Afetler dünyada dengeli dağılmaz: Güneydoğu Asya'da deprem, tsunami ve volkanik püskürme; Güney Asya'da su baskını; Orta Amerika'da kasırga; Kuzey Afrika'da kuraklık; Akdeniz çevresinde orman yangını, deprem ve heyelan daha sık görülür.
- **Gerçekleşmesi önlenemeyen** afetlerde (deprem, tsunami, kasırga) **zararı en aza indirme** önlemleri öne çıkar: erken uyarı sistemleri, dayanıklı mimari, doğru yer seçimi. **Önlenebilir** afetlerde (su baskını, heyelan, orman yangını, kuraklık, salgın) **afetin gerçekleşmesini önleme** öne çıkar: dere yatağı ıslahı, dik yamaçlara istinat duvarı, yangın uyarı ve müdahale sistemleri.
- Örnek önlemler: **kasırga** – erken uyarı, tahliye, yer altı sığınakları; **su baskını** – akarsu yatağı ve drenaj kanallarının ıslahı, dere yataklarına imar yasağı; **heyelan** – istinat duvarı, riskli yerleşmelerin güvenli alana taşınması; **nükleer tesis** – deprem riski düşük yere kurma, tsunami uyarısı, hızlı tahliye; **orman yangını** – uyarı sistemi, hızlı müdahale ekipleri, riskli faaliyetlerin yasaklanması.
- **Afet yönetimi** üç zaman dilimini kapsar: **afet öncesi** (risk ve zarar azaltma, hazırlık), **afet sırası** ve **afet sonrası** (müdahale, iyileştirme). Zararları azaltmanın en etkili yolu afet öncesi çalışmalardır. **Bütüncül afet yönetimi** tüm aşamaları ve tüm paydaşları (devlet, yerel yönetim, sivil toplum, halk) birlikte ele alır.
- **İyi uygulama örnekleri:** Yerel yönetimlerin **CBS tabanlı risk haritaları** (olayların mahalle bazında kaydedilmesi, müdahale araçlarının ve istasyonlarının haritaya işlenmesi, hızlı müdahale); toplumun tüm kesimlerinin katıldığı **dirençlilik stratejileri** (çok paydaşlı, aşağıdan yukarıya yaklaşım). Aynı büyüklükteki bir afetin etkisi, ülkelerin hazırlık ve gelişmişlik düzeyine göre farklı olur.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Afetleri dünyada daha sık görüldüğü bölgelerle eşleştiriniz.
1) Su baskını 2) Kasırga 3) Kuraklık 4) Orman yangını 5) Volkanik püskürme
a) Kuzey Afrika b) Güneydoğu Asya c) Güney Asya ç) Akdeniz çevresi d) Orta Amerika

2 Aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmesi **önlenemeyen**, ancak zararları azaltılabilen bir afettir?
A) Deprem B) Su baskını C) Orman yangını D) Heyelan E) Salgın

3 Aşağıdaki afetleri, alınan önlemlerin ağırlıklı amacına göre gruplandırınız.
deprem – su baskını – tsunami – heyelan – kasırga – orman yangını
Gerçekleşmesini önleme: ..... **Zararı en aza indirme:** .....

4 Aşağıdakilerden hangisi **su baskınlarına** karşı alınan bir önlemdir?

A) Ormanlarda piknik ateşinin yasaklanması
B) Yamaçlara istinat duvarı yapılması
C) Yer altı sığınaklarının yapılması
D) Nükleer santrallerin iç kesimlere kurulması
E) Dere yataklarında yapılaşmanın yasaklanması

5 Boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.
istinat duvarı – erken uyarı sistemi – tahliye
a) Heyelan riski olan dik yamaçlarda ..... yapılır.
b) Tsunami dalgalarını önceden tespit edip halkı haberdar etmek için ..... kurulur.
c) Tehlike altındaki insanların güvenli bir yere taşınmasına ..... denir.

6 Aşağıdaki çalışmalardan hangisi **afet öncesi** aşamada yapılır?

A) Enkaz altındakilerin kurtarılması
B) Bölgenin afet risk haritasının hazırlanması
C) Afetzedeler için çadır kent kurulması
D) Yıkılan binaların enkazının kaldırılması
E) Yaralıların hastanelere taşınması

7 Kasırgaların verdiği zararları azaltmak için alınabilecek **üç** önlem yazınız.

8 Aşağıdaki ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olduğunu belirtiniz.
(…) Afetler dünya üzerinde dengeli dağılmıştır.
(…) Heyelan riski olan yerleşmelerin güvenli alanlara taşınması bir önlemdir.
(…) Afet yönetimi yalnızca afet sonrasındaki çalışmaları kapsar.
(…) Erken uyarı sistemleri afetlerin zararlarını azaltmaya yöneliktir.

9 Aşağıdakilerden hangisi **orman yangınlarını** önlemeye yönelik bir tedbirdir?

A) Dere yatağının ıslah edilmesi
B) Binaların depreme karşı güçlendirilmesi
C) Yangın riski oluşturan faaliyetlerin yasaklanması
D) Tsunami tahliye yollarının belirlenmesi
E) Yer altı sığınaklarının yapılması

10 Afet kavramını tanımlayınız. Bir doğa olayının **afet** sayılması için hangi şartın gerçekleşmesi gerekir?

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki döngü şemasında afet yönetiminin aşamaları verilmiştir. Soru işaretli aşamayı yazınız ve bu aşamada yapılan bir çalışmaya örnek veriniz.

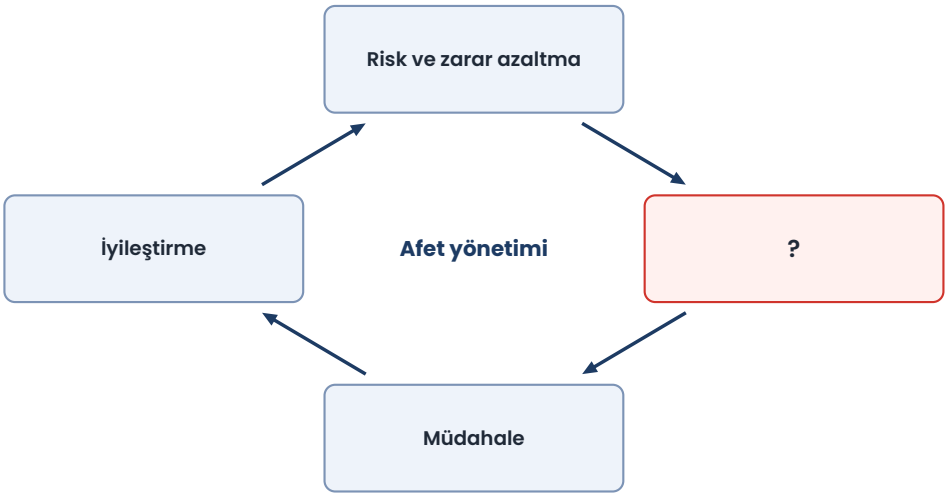

12 Tabloda bazı afetler ve bunlara karşı alınan önlemler verilmiştir.

Afet	Önlem
Heyelan	Tsunami erken uyarı sistemi kurulması
Su baskını	Drenaj kanallarının ıslahı
Kasırga	Yer altı sığınaklarının kullanılması
Deprem	Zemini sağlam alanların imara açılması
Orman yangını	Hızlı müdahale ekiplerinin kurulması

Tablodaki eşleştirmelerden hangisi **yanlıştır**?

A) Deprem B) Su baskını C) Kasırga D) Heyelan E) Orman yangını

13 Nükleer santrallerin yer seçiminde öncelikle dikkate alınması gereken ölçüt aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nüfusun kalabalık olması
B) Deprem riskinin düşük olması
C) Tarım alanlarının geniş olması
D) Turizm merkezlerine yakın olması
E) Yağışın fazla olması

14 Yetkililerin afetlerle mücadelede daha çok **afet öncesi** çalışmalara yoğunlaşmasının nedenini açıklayınız.

15 Tabloda aynı büyüklükteki depremlerden etkilenen iki kurgusal ülkeye ait bilgiler verilmiştir (temsilî veriler).

Özellik	X ülkesi	Y ülkesi
Yapı denetimi	Sıkı	Yetersiz
Erken uyarı sistemi	Var	Yok
Düzenli afet tatbikatı	Var	Yok
Can kaybı	40	2 400

Bu tabloya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Depremlerin büyüklüğü can kaybını belirleyen tek etkendir.
B) Y ülkesindeki deprem daha büyüktür.
C) X ülkesinde deprem riski yoktur.
D) Afetlerin etkisi, ülkelerin afetlere hazırlık düzeyine göre değişir.
E) Erken uyarı sistemleri depremleri önler.

16 Bütüncül afet yönetiminin afetlerle mücadeledeki önemini açıklayınız.

17 Tsunami riski taşıyan bir kıyı kenti için:
I. Tsunami erken uyarı sisteminin kurulması
II. Yüksek alanlara ulaşan tahliye yollarının belirlenmesi
III. Kıyıya en yakın alanların yoğun yapılaşmaya açılması
uygulamalarından hangileri zararları azaltmaya yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

18 Bir büyükşehir belediyesi, kentte yaşanan tüm yangın, su baskını ve kurtarma olaylarını mahalle bazında CBS tabanlı bir haritaya işlemektedir.
Bu uygulamanın sağlayacağı en doğrudan fayda aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kentin nüfusunun azaltılması
B) Depremlerin oluşumunun engellenmesi
C) Kentin iklim tipinin değiştirilmesi
D) Tüm afet türlerinin tamamen ortadan kaldırılması
E) Risk yoğun mahallelere göre müdahale istasyonlarının ve araçlarının yerinin belirlenmesi

19 Afete dirençli bir toplum oluşturmak için hazırlanan stratejilere kadınlar, yaşlılar, gençler, engelliler ve göçmenler gibi farklı toplumsal grupların katılması neden önemlidir?

20 2011'de Japonya'da büyük bir depremin ardından oluşan tsunami, kıyıdaki bir nükleer santralde kazaya yol açmıştır.
Bu olay en çok aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

A) Doğa kaynaklı bir afet, insan kaynaklı (teknolojik) bir afeti tetikleyebilir.
B) Tsunamiler yalnızca iç denizlerde görülür.
C) Nükleer santraller depremleri tetikler.
D) Depremler yalnızca az gelişmiş ülkelerde afete dönüşür.
E) Erken uyarı sistemleri gereksizdir.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Afetlerin dünyadaki dağılışı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

A) Güneydoğu Asya'da deprem ve volkanik püskürmeler sık yaşanır.
B) Orta Amerika kasırgalardan sık etkilenir.
C) Güney Asya'da su baskınları sık yaşanır.
D) Akdeniz çevresinde orman yangınları sık görülür.
E) Kuzey Afrika'da en sık görülen afet tsunamidir.

22 Kurgusal bir ilçede afetlere karşı şu çalışmalar yapılmıştır:
I. Dere yatağının genişletilip ıslah edilmesi
II. Deprem erken uyarı sisteminin kurulması
III. Dik yamaçlara istinat duvarları yapılması
IV. Binaların depreme dayanıklı hâle getirilmesi
Bu çalışmalardan hangileri afetin **gerçekleşmesini önlemeye** yöneliktir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve IV E) I, III ve IV

23 Aynı büyüklükteki iki depremden birinde çok az, diğerinde çok fazla can kaybı yaşanmıştır. Bu farkı açıklayabilecek **üç** etmen yazınız.

24 Bir bölgede halka yer altı sığınaklarını kullanma eğitimi verilmekte, sirenli erken uyarı sistemleri kurulmakta ve tahliye tatbikatları yapılmaktadır.
Bu önlemler en çok aşağıdaki afetlerden hangisine yöneliktir?

A) Kasırga B) Kuraklık C) Heyelan D) Orman yangını E) Salgın

25 Grafikte kurgusal bir Akdeniz ilçesinde bir yılda çıkan orman yangınlarının aylara göre sayısı verilmiştir (temsilî veriler).

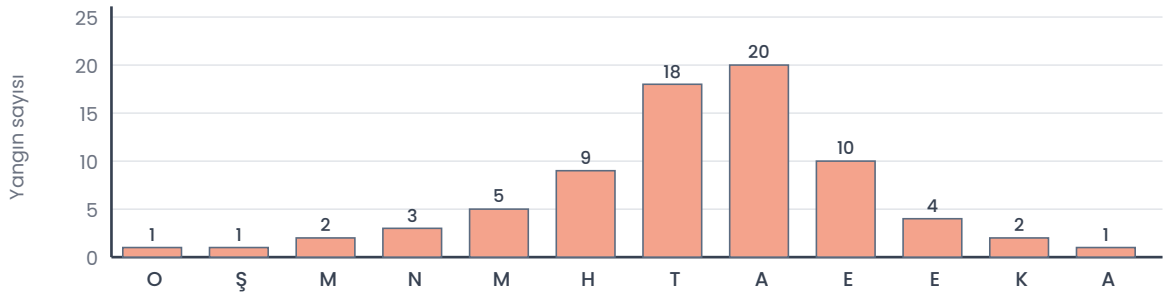

Haziran-Temmuz-Ağustos aylarında çıkan yangınlar, yıllık toplam yangınların yaklaşık yüzde kaçıdır?

A) %38 B) %47 C) %53 D) %62 E) %76

26 Akarsu vadisinde kurulmuş ve sık sık su baskınına uğrayan bir kasaba için afetin gerçekleşmesini **önlemeye** yönelik bir, zararı **azaltmaya** yönelik bir önlem yazınız.

27 Afetlerin dünya üzerinde dengeli dağılmamasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Afetlerin yalnızca kış mevsiminde görülmesi
B) Ülkelerin nüfus miktarlarının eşit olması
C) Yerlerin jeolojik yapı, iklim ve yer şekli özelliklerinin farklı olması
D) Bütün ülkelerin aynı önlemleri alması
E) Afetlerin yalnızca kıyılarda görülmesi

28 Deprem ve tsunami riski yüksek bir ülkede nükleer santral kurulması planlanmaktadır. Uzmanlar:
I. Santralin deprem riski düşük bir alana kurulmasını,
II. Tsunami erken uyarı sistemi ve hızlı tahliye planı hazırlanmasını,
III. Santralin nüfusun en yoğun olduğu kent merkezine kurulmasını
önermiştir. Bu önerilerden hangileri afet riskini azaltmaya yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III E) I ve II

29 Bir afet uygulamasının "iyi uygulama örneği" sayılabilmesi için aşağıdaki özelliklerden hangisini taşıması **en önemlidir**?

A) Afet riskini ve zararlarını azaltmada somut sonuç vermesi ve başka yerlerde de uygulanabilmesi
B) Yalnızca bir kişi tarafından yürütülmesi
C) Hiçbir kurumla iş birliği yapılmaması
D) Yalnızca afet sonrasına yönelik olması
E) Çok yüksek maliyetli olması

30 Yaşadığınız yerde sık yaşanan bir afet türü için bir "iyi uygulama" projesi tasarlayınız. Projenin **amacını**, **hedef kitlesini** ve **bir etkinliğini** yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**